

БАРТЕНЕВ Петро Іванович (Бартенев Пётр Иванович; 01(13). 10. 1829, с. Королевщина (за ін. даними — с. Грязі) Тамбов. губ., нині Липец. обл., РФ — 22. 10(04. 11). 1912, Москва) — російський історик, археограф, книгознавець. Член Моск. слов'ян. доброчинного комітету (1858), Рос. істор. товариства (1867), Товариства шанувальників давньої писемності (1888). Закін. Моск. університет (1851). Приватно вчителював. 1853–58 служив у Моск. гол. архіві МЗС; 1859–73 — зав. Чертковської б-ки у Москві. Входив до кола слов'янофілів. Тимчасово завідував редакціями ж. «Москвитянин» (1853), «Русская беседа» (1857), співпрацював у г. «Московские ведомости», часописах «Библиографические записки», «Отечественные записки» та ін. Видавав «Русский архив» (від 1863), «Архив князя Воронцова», історичні збірники «Осьмнадцатый век», «Девятнадцатый век». Складав словник давньорус. пам'яток, переклав з нім. мови кн. «История Сербии по сербским источникам» Л. Ранке (1857; 2-е вид. — 1876), «История Германии с

древнейших времен до 1851 года» Ф. Кольрауша (1860). Досліджував життя і творчість О. Пушкіна, оприлюднив унікал. матеріали про нього і його оточення. Опублікував значну кількість рукопис. документів, зокрема «Собрание писем царя Алексея Михайловича», «Записки Г. Р. Державина», низку листів Т. Шевченка, М. Костомарова, Й. Бодянського, М. Максимовича, О. Радищева, Катерини II, її літературні праці, мемуари декабристів тощо. Консультував Л. Толстого щодо подій 1812, на прохання автора прилучався до редагування й коректури роману «Война и мир». Уклав покажчики багатьох видань, зокрема Товариства історії та старожитностей російських при Моск. університеті (1901 Б. обраний почес. чл.). Наближений до царя Олександра III, отримав чин дійс. стат. радника.

Основні праці

Пушкин в Южной России: Материалы для его биографии, собираемые Петром Бартевым. Москва, 1862; 1914; Роспись сорока книг архива кн. Воронцова с азбучным указателем личных имен. Москва, 1897; Рассказы о Пушкине, записанные со слов его друзей П. И. Бартевым в 1851– 1860 годах. Ленинград, 1925.

Рекомендована література

1. Бартенев П. Ю. Петр Иванович Бартев: Некролог // Рус. архив. 1912. № 12;
2. Брюсов В. Я. Обломок старых поколений: Петр Иванович Бартев // Рус. мысль. 1912. № 12;
3. Рудаков В. Е. П. И. Бартев (1829– 1912) // Журн. Мин-ва нар. просвещения. 1912. № 12;
4. Рабкина Н. А. Знаменитый издатель «Русского архива» // Альм. библиофила. Москва, 1980;
5. Зайцев А. Д. Петр Иванович Бартев. Москва, 1989.

П. Г. Усенко

Бібліографічний опис:

Бартенев Петро Іванович / П. Г. Усенко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-40632>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).